

“MUSAVVER HÂLE” DERGİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT*

Emine Özlem YAYGIN**

ÖZ: *Musavver Hâle*, II. Meşrutiyet döneminde Kânûmevvel 1325/1909-Şubat 1325/1910 tarihleri arasında, İstanbul’da toplam 3 sayı olarak yayımlanmıştır. Derginin başlık altı ifadesi “şimdilik ayda bir defa neşr olunan sanayi-i nefise gazetesidir” şeklinde belirtilmiştir. Derginin ikinci başlık altı ifadesi ise “mûsikî, edebiyat, moda, tiyatro” kelimeleriyle tanımlanmaktadır. Derginin imtiyaz sahibi Hüseyin Nazmi’dir. Sorumlu müdür Cevdet Maşuk [Taylan], edebî tenkit ve tiyatro yazıları ile derginin yazar kadrosunda da yer almaktadır. *Musavver Hâle*, II. Meşrutiyet döneminin ilk yıllarında sanat dergisi olarak iddialı bir çıkış yapsa da kısa ömürlü bir dergi olmuştur. Bu makale, *Musavver Hâle Dergisi*’nin tanıtımı ve dizini ile birlikte alana katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Musavver Hâle*, II. Meşrutiyet, güzel sanatlar, süreli yayım, basın hayatı.

An Analysis on the “Musavver Hâle” Journal

ABSTRACT: *Musavver Hâle* was published in İstanbul as a total of 3 issues between December 1325/1909 and February 1325/1910 during the 2nd Constitutional Period. In the phrase under the topic it described itself as “It is a fine art journal that will be published once a month for now.” The content of the journal is defined by the second under topic words as “music, literature, fashion and theatre”. Hüseyin Nazmi was the owner of the journal. Cevdet Maşuk [Taylan], director of the journal, also took place as an author with his literary critiques and theatrical writings. Although *Musavver Hâle* made a pretentious effect as an art journal at the beginning of the 2nd Constitutional period, it ended up a short-lived journal. This article aims to contribute to the field by presenting the introduction and directory of *Musavver Hâle*.

Keywords: *Musavver Hâle* (*Musavver Hâle Magazine*), 2nd Constitutional Period, fine arts, periodicals, press life.

* Ankara Hacı Bayram Veli Üni. Edebiyat Fak. TDE Böl. nazim.polat@hbv.edu.tr

** Ankara Hacı Bayram Veli Üni. LEE. Yüksek lisans öğr. ozlemyaygin22@gmail.com

Gönderim Tarihi: 04.03.2019 Kabul Tarihi: 24.03.2019

Giriş

II. Meşrutiyet'in ilanından sonra basın hayatının özgürleşeceği inancıyla pek çok süreli yayın ortaya çıkmıştır. Yayın faaliyetlerini haber, sanat, edebiyat, felsefe, toplumda kadın, toplumda çocuk, ekonomi, din, siyaset, sağlık, bilim gibi pek çok farklı konu üzerine kuran gazete ve dergilerin ortak noktası, özgün ve uzun soluklu yayın yapabilme hayalidir. Bu çeşitlilik arasında nitelikli ve gerçekçi olmak adına dönemin süreli yayınlarında görsel öğeler dergi mizanpajında önemli bir unsur olarak kullanılmaktadır. Görsel öğelerle bir fark yaratmayı hedefleyen süreli yayınlar, adının başına “musavver” veya “resimli” sıfatını ekleyerek farklılıklarına vurgu yapmak istemişlerdir (Polat, 2005: 54). Batı ve Osmanlı sanat hayatını, şahsiyetlerini konu edinen yazılarını resimlerle zenginleştirerek fark yaratmak isteyen süreli yayınlardan biri de *Musavver Hâle*'dir.

Musavver Hâle'nin ilk sayısında derginin tanıtımını içeren “Kariûn-i Kirâma” (sayı: 1, s. 1) başlıklı yazı, siyasi ortamın sanat dünyasına yansımalarına da değinmektedir. II. Meşrutiyet'in ilanının basın hayatına olumlu bir şekilde yansıdığı ve çok farklı konular içeren gazete ve risalenin çıkmaya başladığını belirtmektedir. Bu çeşitlilik arasında nitelikli bir sanat dergisinin eksikliğine vurgu yapılırken *Hâle*'nin bu boşluğu dolduracağı müjdesi de verilmektedir. Birer edebiyat mahfili olan dergi ve gazetelerin yayın politikalarını belirleyen şey daha ziyade destekledikleri sanat anlayışıdır. II. Meşrutiyet Dönemi ferdiyetçi sanat anlayışını Fecr-i Âtî, toplumsal faydacı sanat anlayışı ise Milli Edebiyat Hareketi temsil eder. Ayrıca Fecr-i Âtî'ye yakın çizgide Nesl-i Âtî (Nayiler), Milli Edebiyat Hareketi'ni bazı ilkelere kavuşturmak için gayret gösteren Şairler Derneği'ni de bunlara eklemek gerekir. Henüz teşekkül eden bir edebî topluluğun olmadığı tarihlerde dönemin şair ve yazarları edebî görüşlerine uygun belli dergiler etrafında yayım faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bu dergilerden biride *Musavver Hâle*'dir. Fecr-i Âtî'nin yeni bir edebî topluluk kurmak için bir araya geldikleri toplantılar ile “Fecr-i Âtî Encümen-i Edebîsi Beyannamesi”ni kamuoyuna duyurmaları arasında geçen süreçte eserlerini yayımladıkları dergiler arasında *Musavver Hâle* de yer almaktadır¹. Dergi aşağıdaki açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Fecr-i Âtî

¹ Celal Sahir “7Mart” başlıklı yazısında Fecr-i Âtî'nin ilk toplatısını şu şekilde aktarmaktadır: “...Bir odanın içinde bir hava-yı samimiyet teneffüs ettim. Herkesin gözlerinde cevval bir zekâ ile metin bir azmin kaynaştığını görüyordum. Burası bir lâne-i sanat ve şebaptı. İşte Fecr-i Âtî ile ilk muvâcehem. O zamandan beri bir sene geçti yedi marita Fecr-i Âtî Encümen-i Edebîsi iki yaşına bastı”. Celal Sahir, “7 Mart”, *Servet-i Fünûn*, S. 981, 13 RE 1328/ 11 Mart 1326 /24 Mart 1910), s. 294. 7 Mart 1325 (20 Mart 1909)'de yapılan ilk toplantının ardından 11 Şubat 1325 tarihinde “Fecr-i Âtî Encümen-i Edebîsi beyannamesi yayınlanmıştır. Fecr-i Âtî Encümen-i Edebîsi Beyannamesi, *Servet-i Fünûn*, S. 977, 14 Sf. 1328/ 11 Şubat 1325 [24/Şubat/1910], s. 227. *Musavver Hâle*'nin ilk sayısı Kânûmevvel 1325 [Ara-

topluluğunun “sanat şahsi ve muhteremdir” anlayışına yakın tutumu ile II. Meşrutiyet’in ilk yıllarına ait sanat ve kültür hayatının izlerini taşımaktadır.

Sanata ilgisi ve merakı olanları bilgilendirmeyi, aydınlatmayı hedefleyen dergi kendine verdiği isimle de amacına naif bir gönderme yapmaktadır. Dergiye adını veren “Hâle” kelimesinin sözlük anlamı, bazen Ay ve Güneş etrafında görülen parlak daire, ay ağılı şeklindedir (Develi-oğlu, 1993: 364). Sanat, toplumu aydınlatan güneş ve aya, ayda bir defa yayımlanacak olan dergi de sanatın etrafında zaman zaman görünen parlak ışığa benzetilerek dergiye *Hâle* ismi verildiği düşünülmektedir.

Musavver Hâle dergisinin tanıtımı ve diziniyle birlikte sunulacak alana katkı sağlamayı amaçlayan bu makalede derginin içeriği ayrıntılı bir biçimde incelenmiştir. Yapılan literatür taramasında, birçok çalışmada ismi geçmekle birlikte *Musavver Hâle* üzerine yapılmış ayrıntılı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmanın edebiyat tarihi çalışmalarında yararlı olacağı düşünülmektedir.

Dönemi ve ömrü

İstanbul’da çıkarılan *Musavver Hâle*’nin basın sahnesinde ömrü, Kânûnevvel 1325/(Aralık)1909-Şubat 1325/1910 tarihleri arasında üç aylık bir zaman dilimini kapsamaktadır. “Kariîn-i Kirâma” başlığı altında kaleme alınan yazıda, derginin planlanan tarihte yayın hayatına başlamadığı, sebebinin ise 31 Mart Olayı (13.04.1909) olduğu belirtilmektedir. Kapsamlı içeriği ve 35 sayfalık hacmi ile derginin iddialı tavrı 3 sayı ile sınırlı kalmıştır. Dönemin matbuat hayatının dramatik tablosu, Baha Tevfik imzalı “Edebiyatımız” başlıklı yazıda şu şekilde özetlenmektedir:

Âlem-i matbûâtda, para kazanmak sevdâ-yı ma’sûm-ânesiyle sarf-ı mesâi edenlere pek fenâ te’sîr etti. Siyâsî gazetelerin bile kendilerini geçindirmekten âciz kaldıkları böyle bir muhîtte resâil-i ilmiyye ve edebîyye te’sîs etmek kadar, çocukluk ve zavallılık olamaz. Takrîben bir seneden beri memleketimizde ne kadar risâle neşr olundu, ne büyük fedâkârlıklar yapıldı. Bunların hepsi devam edememek ve unutulmamak için değil mi? İşte Âşiyân, işte Musavver Muhît, işte Resimli Roman. İşte Devr-i Cedîd, İstişâre, Merâm, zavallı Demet, işte Şi’r ve Tefekkür, hatta işte Mehâsin... Şüphesiz herkes bir şey düşünür, bu mütemâdî sukutlara, resâil-i ilmiyye ve edebîyyenin bu üful-i müselseline, tahmînî ve hayâlî birçok sebepler farz olunur. Fakat ben emînîm ki onların sâhibleri, onların zarar-dîdeleri bile bu husûsda doğru ve bî-taraf düşünmüyorlar (sayı: 1, s. 25-26).

lık/1909] tarihlidir. Fecr-i Âtî’nin ilk toplantısından on ay sonra beyannamenin yayımlanmasından iki ay önce *Musavver Hâle* yayım faaliyetine başlamıştır.

Yazı, edebiyat ve matbuat hayatının içinde bulunduğu durumu eleştirirken kapanan dergi ve gazetelerin ortak görüşü halkın okumadığı, okumaktan keyif almadığı yönündedir. Edebiyat ve matbuat hayatının içine düştüğü boşlukta; Edebiyat-ı Cedîde topluluğunun doğal ömrünü tamamlamaktan dolayı değil siyasal gücün zorlamasıyla 1901’de dağılmasının da payı büyüktür. Baha Tevfik; dergi ve gazetelerin kapanmasına dair yukarıdaki görüşlere katılmamakla birlikte yeni bir edebî topluluğun kurulma zamanının geldiğini, hatta beş sene önceki eserleri antika kabul etmek gerektiğini öne sürmektedir. Yazarın da belirttiği gibi matbuat hayatında sürekliliği sağlayan unsurlardan biri de edebiyat sahasında yeni ve nitelikli eserlerin kaleme alınması ve yayımlanmasıdır. Fecr-i Âtîn şair ve yazarlarını bir araya hem okul arkadaşlığı ve aldıkları eğitim hem de sanat anlayışı gibi ortak özelliklerinin yanı sıra, içinde buldukları ortamın yeni bir edebî topluluğa ihtiyaç duymasındır. Baha Tevfik, dönemin pek çok dergisinin kısa ömürlü olma nedenlerini yorumlarken, Faik Sabri’nin [Duran]² 2 Kânûnisânî Paris imzalı mektubunda *Hâle*’nin ilk nüshasını gördüğü zaman Baha Tevfik’in düşüncelerine katılmadığını şu şekilde dile getirmektedir:

Doğrusu Baha Tevfik Bey birâderimin mütâlatatına iştirâk edemeyeceğim. Bunu batan ve milletine daha nâfi’ bir vücûd olmak için bugün buraya, Fransa’ya, bütün dünyanın muallim ve mürşidi olan bu güzel memlekete i’zâm edilmekliğim üzerine dûçâr-ı ta’tîl olan iki mecmuanın sâhibi olmak sıfatıyla söylüyorum. Sekiz seney-i tecavüz eden ve tâ Çocuklara ve Hanımlara Mahsûs gazeteler ile başlayarak “Musavver Terakki” ve “Resimli Kitâb” tan sonra Muhît ve Roman’ın ve yirmiye yakın kitâblarımın devre-i intişârını teşkîl eden sinîn-i tecârib söyletiyor: Okumuyorlar... ve daha da okumayacaklar. Mütalaanın lezzetini almadıkça, lüzûmunu takdîr etmedikçe bu halk okumayacak (sayı: 2, s. 26).

Halkın okumadığı kanısı, matbuat hayatında genel kabul gibi görünmektedir. Bir yayın organının okunmamasının doğal sonucu, kapanmasıdır. Fakat “Paris Mektubu” ndan hemen sonra yapılan “İhtâr” (uyarı) yazısı, *Musavver Hâle*’nin kapanma ya da kapatılma ihtimalinin söz konusu olmadığı izlenimini vermektedir:

İhtâr: sâhib-i müdürinin Avrupa’ya azimeti münâsebetiyle dûçâr-ı ta’tîl olan (Musavver Muhît) ve (Resimli Roman) abonele-

² Faik Sabri [Duran], 1882 İstanbul doğumludur. İdadi mektebini bitiren Faik Sabri 1908’de Paris’e eğitime gitmiştir. Türk Coğrafya Kurumu’nun kurucuları arasında yer alan Faik Sabri Duran 1941 yılında Ankara’da toplanan I. Coğrafya Kongresine katılmış, ölünceye kadar Türk Coğrafya Kurumu’nun Umumi Merkez Heyet üyesi olarak kalmıştır. Cumhuriyet Türkiye’sinin ülkeler coğrafyası ile ilgili ilk kitaplarını hazırlamıştır, yazmıştır. 1943 yılında İstanbul’da vefat etmiştir (Yiğit-Tunçel, 2017: 11).

rine bu kere Fâik Sabrî Bey ile ittihâz edilen karar mûcâbince (Musavver Hâle) gönderileceğini ve şu sûretle abonelerden eksik kalan cüzlerin itmâm edileceğini ihtâr eyleriz. İrsâlâta bir aya kadar başlanacaktır (sayı: 2, s. 28).

Yazılı kaynaklarda *Musavver Hâle*'nin kapatılması ya da kapanmasına dair bir bilgiye ulaşılamamıştır. İmtiyaz sahibi Hüseyin Nazmi olan *Eşref/Musavver Eşref* Mart 1910, *Musavver Hâle*'nin Şubat 1910, *Hande*'nin Nisan 1910 itibariyle yayın hayatlarının sona ermesi *Musavver Hâle*'nin de ışığını söndürmüş olabilir. Çünkü “Mesul bir müdürün gazetesi tatil edilince diğer gazeteleri varsa o zamanki mevzuata nazaran, onlar da otomatik şekilde kapatılmış oluyordu” (Kaygusuz 2002: 70).

Şekil bilgileri

Musavver Hâle'nin kapak kompozisyonu, sayfanın büyük bir bölümünü kaplayan çerçevenin ortasında yer alan viyola etrafında şekillenmiştir. Viyolanın sağında bulunan kadın figürünün elinde estetik görünümlü tüy kalem; solunda bulunan kadın figürünün elinde ise nota yazılı bir kâğıt bulunması derginin farklı sanat dallarında yapacağı yayın faaliyetini simgelemektedir. Viyolanın üst kısmına yerleştirilen iki çerçeve içinde *Musavver Hâle*, “Şimdilik ayda bir defa neşr olunan sanayi-î nefise gazetesidir” ifadesiyle derginin yayın faaliyeti, arada yayım yılı, alt çerçevede ise derginin muhtevasını belirten “Mûsikî, edebiyat, moda, tiyatro” ifadesi ile derginin tanıtımına yer verilmektedir.

Viyolanın alt kısmı üç çerçeveye ayrılmıştır. Sağda yer alan çerçeve içinde “sâhib-i imtiyâz Hüseyin Nazmî”, solda bulunan çerçeve içinde “müdüri-i mesûl Cevdet Ma'sûk” olarak beyan edilen idari ve abone bilgileri, orta çerçevede ise “Nâyzen Yusuf Paşa”ya ait bulunmaktadır. Kompozisyonun konumlandığı büyük çerçevenin altında Fransızca olarak HALÉ ve “Illustration Turque Revue Mensuelle” ifadesi yer almaktadır. “İdarehânesi, Yeni Postahâne arkası eski Zabtiye Sokağında beş numrolu *Eşref* gazetesi idarehânesidir” şeklinde adres bilgisi ve basım yeri “Selanik Matbaası” kapak sayfasının alt kısmında belirtilmektedir.

İç kapak sayfanın üçte birini kaplayan köşelerinde tambur, ney, kanun, ortasında yılanbaşı kadın figürü olan bir çerçeve şeklinde tasarlanmıştır. Çerçeve altında yer alan 1,5 cm. lik şerit içine derginin sayısı sağda Türkçe “Birinci sene numro 1” solda Fransızca “Première Année Numéro 1” ortada “Kânûnevvel 1325-Zilkade 1327” şeklinde tarih bilgisi bulunmaktadır. 3 Sayı boyunca kapak tasarımı aynı olmakla birlikte orta çerçevede yer alan resim değişiklik göstermektedir. (bk. Resim 1). 2. sayıda “Matmazel Robine”e ait resim kullanılırken 3. sayıda çerçeve boş bırakılmıştır. 2. sayıda iç kapaktan önce “münderecat” (içindekiler) ve gelecek sayı ile ilgili bilgiler içeren bir sayfa, 3. sayıda kapak sayfasından önce Celile Hikmet imzalı tablo bulunan bir sayfa ilave edilmiştir. (bk.

Resim 2). Derginin sayfa düzeni üç sütuna ayrılmıştır. Kullanılan resimler nedeniyle sayfa düzeni zaman zaman farklılık göstermektedir.

Resim 1: *Musavver Hâle* gazetesinin kapak resmi

Resim 2: Celile Hikmet imzalı tablo

Arka kapakta reklam ve ilanlara yer verilmiştir. 3. sayının son sayfasında 1-2 numaralı nüshaların münderecatı bulunmaktadır.

Yönetim kadrosu

Musavver Hâle'nin imtiyaz sahibi Hüseyin Nazmi, sorumlu müdürü Cevdet Maşuk [Taylan], notre Rédactenr en-chef (baş editörü) Baha Tevfik'tir. Hüseyin Nazmi aynı zamanda *Eşref/Musavver Eşref*³, *Hande*⁴ dergilerinin de imtiyaz sahibi *Çekirge*⁵ isimli mizah dergisinin hem imtiyaz sahibi hem de mesul müdürüdür. Ayrıca bir dönem *Cadaloz*⁶ dergisi-

³ Eşref/ Musavver Eşref, II. Meşrutiyetin ilanından sonra Mart 1909-Mart 1910 tarihleri arasında 56 sayı çıkan derginin İmtiyaz sahibi Hüseyin Nazmi'dir.

⁴ Hande 22 Mart 1326-12 Nisan 1326 tarihleri arasında 4 sayı yayımlanan dergidir. Müdürü Hüseyin Nazmi, başyazarı Cevdet Maşuk'tur.

⁵ Çekirge 14 Mart 1327/25 Rebülevvel 1329/27 Mart 1911 tarihinde yayım hayatına başlamıştır.

⁶ Cadaloz 5 Rebülahir 1329/22 Mart 1327/4 Nisan 1911, S. 1. 34. sayıda *Afacan* ismini almasıyla birlikte Hüseyin Nazmi mesul müdürlüğünü üstlenmiştir. *Afacan* dergisi, 8 nüsha sonra, yani 42. sayıda tekrar *Cadaloz* ismine dönmüş olup 44. sayısından sonra

nin de mesul müdürlüğünü yapmıştır. Ayrıca 1327 tarihinde *İstanbul Hatıratı: Panorama*⁷ isimli dergi de Hüseyin Nazmi ve Şürekâsı tarafından neşredilmiştir.

II. Meşrutiyet yılları basın hayatında etkin rol aldığı görülen Hüseyin Nazmi'nin hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşılamamıştır. Ne var ki onun biyografisi hakkında ancak birkaç bilgi kısıntısı mevcuttur. 23 Kasım 2016 tarihli *Şalom* gazetesinde Hüseyin Nazmi'nin -ismi belirtilmeyen-torunuyla yapılmış bir röportaj bulunmaktadır. Gazetede yayımlanan röportajda Hüseyin Nazmi hakkında verilen bilgiler şu şekildedir:

Her şey İzmir'de ailece bir pazar kahvaltısından sonra aile albümlerini karıştırırken aşağıdaki resmi ve ölüm ilanını görmem ile başladı. Bu resmi ve ölüm ilanını anneanneciğim saklamış yıllarca. Fotoğrafi görmediğimi şuradan hatırlıyorum; evlatları dâhil olmak üzere bilgiler hep eksik aktarılmış. Yıllar önce konuyu Nazmi Bey ve Yeni Güneş Gazetesi olarak araştırdığımda büyük bir hayal kırıklığı yaşadığımı hatırlıyorum. Ailede gazeteye Yeni Güneş deniliyordu. Sebebini bilmiyorum. Bana, Osmanlıca basılan ilk gazetelerden denilmişti ve hatta bir-iki örneği de evde vardı ama içeriği Osmanlıca olduğu için anlamamız mümkün olmamıştı. Özetle anneannemin babasının kurduğu ve sahibi olduğu bu gazetenin ismi de cismi de yıllardır eksik veya detaysız aktarılmıştı (Şalom Gazetesi).

Röportajda bahsi geçen Hüseyin Nazmi'ye ait resim (bk. Resim: 3) ve ölüm ilanı (bk. Resim: 4). Ölüm ilanında yer alan “*Eşref Gazetesi*” açıklamasından hareketli aile internet üzerinden bir araştırma yaptığında *Eşref* gazetesinin başyazarı *Şair Eşref* olduğu ve gazete hakkında bir tez çalışması yapıldığı bilgilerine ulaşılmıştır. Hüseyin Nazmi hakkında verilen önemli bir diğer bilgi ise şöyledir:

Başka bir aile büyüğünden Nazmi Bey'in maceracı yerinde duramayan bir ruh olduğunu öğrendim. Sonradan Balkan Savaşı çıktığında gazeteci kimliği ile savaşa gittiği bu aile büyüğümüz tarafından bana rivayet edildi. Döndüğünde gazeteyi kapattığı veya sattığı düşünülüyor, araştıracağım ve rivayet edilen bu geçmişin

yayın hayatı sona ermiştir. Tüm bu süreçlerde derginin mesul müdürü Hüseyin Nazmi'dir.

Kariîn-i Kirâma: Cadaloz arz-ı vücûd edinceye kadar kendisine vekâlet etmek üzere müşârün-ileyhin küçük hafidî *Afacan* Bey ellerinizden öpecektir. Kabul buyurulması müsterhamdır. *Afacan* 5 Şaban 1329/19 Temmuz 1327/1 Ağustos 1911, S. 1-34, s. 2.

Cadaloz dergisi 34. sayı ile 41. Sayı arasında *Afacan* ismiyle yayımlanmıştır. 2 Ramazan 1329/13 Ağustos 1327/26 Ağustos 1911. S. 8-41

⁷ İstanbul Hatıratı: Panorama (1327) *Eşref Gazetesi* sahibi Hüseyin Nazmi ve Şürekâsı, Selanik Matbaası.

tarihsel bir tutarlılığı olup olmadığına bakacağım (Şalom Gazetesi).

Resim 3: Hüseyin Nazmi

Resim 4: Hüseyin Nazmi'nin ölüm ilanı⁸

Yapılan bu röportajdan anlaşılacağı üzere ailenin de Hüseyin Nazmi ile ilgili bilgilerinin kısıtlı olduğu görülmektedir.

⁸ Hüseyin Nazmi'nin vefat ilanına ait gazete Latin alfabesi ile yayımlandığına göre vefatın 1928'den sonra olduğu anlaşılmaktadır.

Derginin sorumlu Müdürü Cevdet Maşuk [Taylan] hakkında ise daha net ve kaynakları sağlam bilgilere sahibiz. Çünkü o bir “Mülkiyeli” dir. Mücellidoğlu Ali Çankaya (1968: 1220), Cevdet Maşuk’un öğrenciliği, gazeteciliği ve aldığı resmî görevlerle ilgili olarak şunları kaydetmektedir:

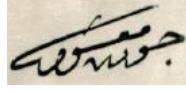
Cevdet Maşuk Mektep numarası, 279 (22) Binbaşı Maşuk’un oğludur. 1886 (1305 H.)’da İstanbul’da doğdu. Ayasofya Askerî Rüşdiyesi’nde orta, Bursa İdâdîsi’nde lise öğrenimin tamamladı. Eylül 1909’da Mülkiye’den “iyiye yakın” me’zun oldu. Mezuniyetini müteâkıb gazeteciliğe başladı, İstanbul’da çıkan “Yeni Gazete” Muhabirliğinde, “Hâle” dergisinin Sorumlu müdürlüğü ve yazarlığında bulundu. Kasım 1916’da İstanbul Vilâyeti Maiyyet Memurluğuna atandı. Mütâreke’nin imzasından sonra bu görevden ve memuriyetden isti’fâen ayrıldı. Uzun süre ticâretle uğraşdı. Mart 1926’da Mâliye Vekâleti Teşkilâtına girdi. İstanbul Defterdarlığı Mâliye Şubelerinde Tahakkuk Şefliği, Tahakkuk görevlerini ifâ etti. Mart 1939’da Tahakkuk Müfettişliklerinin kaldırılması üzerine açıkda kaldı. O tarihten itibaren İstanbul’da Serbest Mâlî Müşavirlik yapmağa başladı. 1958’de İstanbul’da vefat ettiği öğrenildi. Medenî durumu tespit edilemedi.

Cevdet Maşuk’un Mülkiye Mektebi’nden mezun olduktan hemen sonra gazeteciliğe başladığı ilk deneyiminden sonra *Musavver Hâle*’de hem sorumlu müdür hem de yazıları ile yer aldığı görülmektedir. Dergide yayımlanan fotoğrafın altında “notre gérant-responsable” [Menajerimiz] açıklamasıyla tanıtılmaktadır (sayı: 3, s: 21).

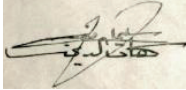

Resim 5: Cevdet Ma’şuk Bey Djevdet Machouk Bey notre gérant-responsable

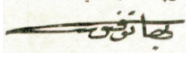
Dergide yazıları ile dikkat çeken isimlerden Cevdet Maşuk, Şahabettin Süleyman, Rauf Yekta, Baha Tevfik ve 3. sayıda tablosu yayınlanan ilk kadın ressamlarımızdan Celile Hikmet'in kullandığı imzalar şu şekildedir:

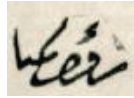
Resim 5: Cevdet Maşuk'un imzası

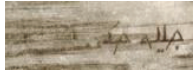
Resim 6: Şahabettin Süleyman'ın imzası

Resim 7: Baha Tevfik'in imzası

Resim 8: Rauf Yekta'nın imzası

Resim 9: Celile Hikmet'in imzası

Yayın çizgisi ve edebî türler

Musavver Hâle'nin muhtevasını tiyatro, musikî, edebiyat ve moda oluştururken bahsi geçen sanat dallarına ait görsellerle yazılarını desteklemektedir.

Hâle, sanat ve aynı zamanda derginin yayın çizgisi hakkında görüşlerini “Kariîn-i Kirâma” başlıklı yazısında şu şekilde dile getirmektedir:

“Sanâyi’-i nefise” nâmi zikr edilince hemen ilk hâtıra gelen sînâat, bu sanayi’in en mühim ve nâzik bir kısmı olan mûsikîdir. Maa-mâ-fih asrımızda mûsikî ile tiyatro arasındaki irtibât o derece kesb-i kuvvet etmiştir ki bu iki san’at-ı bedîâyı yekdiğerinin lâzım-ı gayr-ı müfârik nazırıyla bakılmaktadır. Bunun için mûsikîden bahs eden bir gazetenin tiyatro ile alâkadâr bulunmaması büyük bir nakisâdır. Mûsikî ile tiyatroya bî-gâne kalmaması mertebe-i vücûbda olan fûnûnun biri ve belki de en mühimi edebiyattır. Zâten böyle olmamasına imkân mutasavver midir? Acebâ Edebiyât ta’birinin dâire-i şümûlünden hâric kalan âsârın bir mûsikîye aktaranı, yâhûd bir tiyatro sahnesine intikâli tecvîz olunabilir mi? Şu

mütâla’alara mebnidir ki Hâle’&nin münderecâtı esâsen edebiyât, mûsikî, tiyatro kısımlarına ayrılacak ve bunlardan başka ressamlığa, moda taalluk mebâhis ve resimleri dahi ihtivâ edecektir (sayı: 1, s.1).

Duyuru niteliğindeki bu yazının içerdiği bu işaretten dolayı, muhteva ile ilgili meseleleri “Tiyatro”, “Musikî”, “Edebiyat” ve “Moda” başlıkları altında incelenecektir.

Tiyatro: II. Abdülhamit’in basına uyguladığı sansürden sahnelerin azade kaldığı elbette söylenemez.⁹ II. Meşrutiyet’in sağladığı özgür ortam sahne hayatında da kendini hissettirmektedir. “Bu dönemin, kendisinden önceki ve sonraki dönemlere göre birtakım ayırıcı, ilgi çekici özellikleri bulunmaktadır. Bu özelliklerden biri de tiyatro seyircisinin durumudur. İstibdat çağının sona ermesiyle tiyatrolar da açılmış, halk hürriyetin ilanı karşısında coşkunluğunu, sevincini belirtme alanlarından birini tiyatroda bulmuştur” (And, 2014: 115). Osmanlı toplum hayatında tiyatroya artan ilgi ve yeni tiyatroların açıldığı bu dönemde, tiyatro II. Meşrutiyet döneminin ilk edebî topluluğu Fecr-i Âtî içinde vazgeçilmez bir tür olmuştur.

Derginin sorumlu müdürü Cevdet Maşuk’a ait “Piyeslerde Mevzû” ve “Piyeslerde Üslûb” adlı yazılar, tiyatro hakkında bilinen bilgilerin tekrarı niteliğindedir. “Piyeslerde Üslûb” başlıklı yazının sonunda Şehabettin Süleyman’ın edebî üslubundan ve Hüseyin Suat Yalçın’ın “Kırlı Çamaşırlar” adlı oyununun üslubundan övgüyle söz etmektedir. II. Meşrutiyet’in ilk edebî topluluğu Fecr-i Âtî’nin kurulmasında önemli bir yere sahip olan Şahabettin Süleyman hakkında yazarın görüşleri şu şekildedir:

Sahne muharrirlerimizden genç bir simâ-yı dehâ: Şehâbeddîn Süleymân; bi’l-hâssa üslûbuyla, tarz-ı beyanıyla şâyeste-i tebriktir. Onu ara sıra za’f-ı te’lîfe düşüren ufacık bir kusuru var ki o da bazen tabî’îlikden biraz çokça tebâüd etmesidir. Bunula ber â ber Şahâbeddîn Süleymân zengîn ve tatlı üslûbuyla piyes muharrirlerimiz arasında yüksek bir mevki’ ihrazına muvaffak olmuştur.

En son eseri edebî olan Kırlı Çamaşırlar’ın üslûbuna gelince, o mükemmel tarz-ı beyân târîh-i temâşâmızın sahâif-i hîçîsinde ile’l-edeb parlayacak bir nişâne-i kıymetdâr bırakmış ve yine bu

⁹ Sahne hayatıyla ilgili sansürün hukuki gerekçesinin Talimatnamenin şu maddeleri oluşturmaktadır:

“Madde 5- Millî oyun icra eden kumpanyaların esna-yı lu’biyatta taklitleri adet ve adab-ı milliyeye mugayir olarak mesela cebren kız kaçırılması ve haydut icrası gibi çirkin ve şiar-ı İslamiyet’e mübayin lu’biyyat da memnudur.

Madde 6- *Bin Bir Gece Hikâyeleri*’nden hiçbirinin tiyatro suretinde icrası caiz olamaz (272)” (Girgin, 2009: 81).

şâ'şaa-i üslûb eserin san'at-ı nokta-i nazarından hâvî olduğu bütûn nekâisi te'sîr-i sehâriyle örterek nakîse-i cev nazarlardan gizlemiştir (sayı: 2, s. 16-17).

Tiyatro bölümünün en ilgi çeken makalesi Şahabettin Süleyman'ın “Tenkîdât-ı Temâşâ” adlı yazısıdır. Şahabettin Süleyman tiyatro metnini insan psikolojisini dikkate alarak kaleme alınması gerektiğini vurgularken, soru cevap şeklinde diyaloglara yer vererek seyirci psikolojisini irdelemektedir. Yazara göre, tiyatro seyircisinin beklentisi sahnelenen oyundan haz alma isteğidir. Bu beklenti gülmek, eğlenmek, aşk, ıstırap, korku hatta şiddete yönelik olabilir. Seyircinin gülme ve ağlama istenci, seyrettiği oyunun verdiği haz karşısında aynı oyunu birçok kez izlemesine neden olmaktadır. Zira seyirci kendi hayatından izleri sahnede görmek istemektedir. Şahabettin Süleyman, tiyatro metni kaleme alırken merak unsurunun seyircide yarattığı etkiden bahsetmektedir. Oyunda merak unsurunu yaratmak için şu formülü vermektedir: “ه + ق + ء + ح = س”.

Netice olarak söyleyelim ki piyeslerin bünyelerindeki hüsn-i vahşeti tatmin eden mevâda “ح”, hüsn-i taharriyi mehâsin için olanlara “ء”, hüsn-i merak ve tecessüse âidiyeti bulunanlara “ق”, ve neticeye de “ه” dersek bir piyes şu sûtûr dâhilinde bulunabilir (sayı: 3, s: 23).

Tiyatro metninin seyirci üzerinde istenilen tesiri bırakması için Şahabettin Süleyman'ın önerilerini yazıda görmek mümkündür. Bu bağlamda, yazı dönem seyircisini ve beklentilerini yazarın gözünden anlamamıza yardımcı olmaktadır. Yazarın “Tekellüm-i Hikâye” başlığı altında 12 meclisten oluşan *Kırık Mahfaza* adlı eseri Yakup Kadri [Karasomanoğlu]'na ithafen tefrika edilmiştir. Eserin konusu, dönemin geleneksel aile yapısıyla çelişen hayat tarzının sorunları etrafında şekillenmektedir.

Dergide, tiyatro üzerine yazıları bulunan bir diğer isimde Baha Tevfik'tir. *Celâleddin Harzemşâh* başlıklı tenkit yazısı Namık Kemal'in şahsiyetini ve yazarın *Celâleddin Harzemşâh* adlı tiyatro oyununu konu edinmektedir. Baha Tevfik'in *Teceddüd-i İlmî ve Edebî* adlı kitabında yazı aynı başlıkla yer almaktadır. “Biraz Fizyonomi, Artistler Ne Kadar Kazanıyor?” başlıklı yazılar, popüler haber olmanın yanında sahne sanatçılığı hakkında bilgi özelliği de taşımaktadır. Bahâ Tevfik “Biraz Fizyonomi” adlı yazısında, fizyonominin tanımını, yüz çizgilerinden çıkan genel anlam olarak tanımlanırken, tiyatro sahnesinde yüz ifadesinin önemini vurgulamıştır. Yazı, el ile çizilmiş insan yüzlerinde hiddet, takdir, kin ve havf (korku) ifadeleri görselleştirilmiştir. Bahsi geçen son iki yazısında Baha Tevfik, “B.T(e).” imzasını kullanmıştır.

“Memleketimizde “San'at-ı Temâşâ” başlığı altında dönemin tiyatro sanatçısı Burhaneddin Bey [Tepsi] ve Suzan Hanım'ın biyografisi yer

almaktadır. Sanatçıların hayatları hakkında bilgi sahibi olmanın önemi ve Batı’da bu konuda yapılan çalışmaların ne denli fazla olduğuna dikkat çekilmektedir. Sanatçıların hayatını konu edinen yazıların devam edeceği ifade edilirken Burhanettin Bey ve Suzan Hanım’a ait sahne fotoğrafları ve fotoğraflara ait yorumlara yer verilmiştir. Bugün, dönemin sanatçıları hakkında bilgi edinebileceğimiz önemli kaynaklardan biri de o gün yapılan bu haberlerdir. Burhanettin Bey’in tiyatro sanatçılığı ve sanatı hakkında “Herkes Ne Diyor?” başlıklı yazı, röportaj niteliği taşımaktadır. Konusunda ihtisas sahibi yazarların gözlemlerine dayanarak Mehmet Rauf, Şahabettin Süleyman, Baha Tefvik, Celal Sahir, Müfit Ratib, Tahsin Nahid, Refik Halid [Karay]’a Burhanettin Bey ve sanatı hakkında düşünceleri sorulmaktadır. Refik Halid dışında diğer isimler olumsuz düşüncelerini aktarmaktadır (sayı: 1, s. 31-32). Bu olumsuz düşünceleri dikkate alan Metin And (2014: 121), Türk tiyatro tarihinde; “*Burhanettin Bey çeşitli tiyatro toplulukları kurmuş, bu dönemde basında en çok sözü edilen sanatçı olmuştur. Ancak ilgi çekmesine rağmen gösterimlerine yapılan eleştiriler okunduğunda Burhanettin Bey’in iyi bir oyuncu olmadığı, oyunu rolünü bile ezberlemeden sahneye çıktığı anlaşılır*” hükmünü vermektedir.

Derginin tiyatro bölümünde yapılan haberler oyunların duyuruları ve tiyatro üzerine makaleler, toplumun tiyatroya olan ilgisinin de göstergesidir. Osmanlı ve Avrupa sahnelerinde oynanan oyunlar ve oyunculara ait fotoğraflarla yazılarını destekleyen *Hâle* aynı zamanda haberlerin gerçekliğini de sağlamıştır.

Musiki: Türk musikisinde önemli bir yere sahip olan Rauf Yekta’nın müzik bölümünde yer alan yazıları dikkat çekmektedir. Musiki hakkında kaleme aldığı yazılarını dönemin pek çok dergi ve gazetesinde yayımlamıştır.

Rauf Yekta Bey, musikiye ciddî olarak eğildiği andan başlayarak, aynı zamanda bir musiki yazarı olmuştur. Ataullah Efendi’yle nazariyat çalışmaya başladığı 1889 yılında gazetelere musiki makaleleri vermeye de başlamış, önceleri İkdâm’da duyurduğu adına daha sonra dönemin diğer gazete ve dergilerinde sık sık rastlanmış ve musikinin her dalında yayında bulunmuştur... Musiki yazarlığına ses fiziği ve bilimsel üslûbu getirmiş olmasının yansırı, Rauf Yekta Bey, usta bir polemikçi olarak da karşımıza çıkar. Bilimsel makalelerinin sayısı kadar hattâ belki daha da fazla polemik yazdığı söylenebilir (Nasuhioğlu, 1986: 10).

Rauf Yekta’nın dergide yer alan “Alafranga Mûsikî” adlı yazısı, Batı dünyasına duyulan hayranlığın musiki hayatına yansımalarını; henüz bu konuda bir bilgi birikimi olmayan toplumun gösterdiği ilgi ve hayranlığa değinmektedir. “Tenkîdât-ı Mûsikî” yazısında ise Meşrutiyet’in ila-

nından sonra toplumda yaşanan hürriyet coşkusunun musiki hayatı üzerindeki etkilerinden bahsederken son dönemde nitelikli eserlerin azlığına da dikkat çekmektedir (sayı: 1, s. 17-18-19). Rauf Yekta Bey, iki yazısında da toplumun musiki zevkinde yaşanan değişimin bilinçsiz oluşunu eleştirmektedir. Osmanlı toplumunda modernleşme sürecinin önemli sorunlarından biri de modernleşmenin körü körüne Batı hayranlığı sanılmasıdır. Çağın getirdiği yenilikleri kendi geleneğiyle harmanlamak yerine ithal zevklerle tesis etmeye çalışan kesimler, aydın ve bilgi sahibi kişilerin eleştiri odağı olmuştur. Rauf Yekta'nın yazıları dönemin musiki hayatı ve değişimi hakkında gözlemlerini içermektedir.

Ercüment Ekrem [Talu] ise, “Vatan Şarkısı ve Bestesi” başlığı altında musiki gündemine farklı bir bakış açısı ile ele almaktadır. “marş” ve “hyme national” arasındaki farklılıklara değindiği yazısında, “hyme” nin ilahiye benzer tarzı ile insanda bıraktığı tesirin kuvvetini vurgulamaktadır. Sultan II. Abdülhamit'in bir seyahatinden örnekle resmî ortamların “hyme” tarzı bestelere ihtiyacı olduğunu dile getiren Ercüment Ekrem, güftesi babası Recaizade Mahmut Ekrem'e, bestesi Faurhani'ye ait “Vatan Şarkısı” nın hyme özellikleri taşıdığını ve büyük bir takdire mazhar olduğunu şu şekilde dile getirmektedir:

İşte bunlardan bir taneside Hâle'nin bu ay karilerine takdîm ettiği Vatan Şarkısı'dır ki huzûr-ı şâhânede iki defa terennüm edilmiş ve takdîrât-ı şâhâneye mazhar olmuştur. Hâle'nin bu kadar güzel ve kıymetdâr bir parçayı muhterem kârilerine i'tâ edebilmek muvaffakiyetine mazhar olduğundan dolayı kendisini bahtiyâr add eyler (sayı: 3, s. 11).

“Vatan Şarkısı” nın sözleri, notaları ve bestekârı Faurhani'nin fotoğrafı, *Hâle* okuyucularıyla paylaşılmaktadır. Sultan II. Abdülhamit'in tahtan indirildiği, eleştiri seslerinin yükseldiği ve özgürce ifade edildiği bir dönemde padişahın takdirine mazhar olabilmenin vurgulanması izahı zor bir durumdur.

Sultan I. Beyazıt'ın “Evic Peşrevî” ve “Evic Sâz Semâisî” adlı eserler İsmail Hakkı Bey tarafından dergiye hediye edilmekle birlikte “Farabi” dönemine ait olmalarının önemi vurgulanmaktadır¹⁰. Adı geçen eserlerin Batı nota yazım sistemine aktarılmış şekilleri de dergide yer almaktadır. Batı nota yazım sistemi Osmanlı musiki hayatına modernleşmeyle birlikte giren yeniliklerden biridir. Geleneksel Türk musiki bilgisi

¹⁰ Batılılara ait dizinin kuruluş şekli ise başkadır. Bu dizi, bir sesle birbirinden ayrılmış (atlamalı) ve aralıklarının tertibinde ise, birbirlerinin aynısı olan iki tetrakorddan vücuda gelmiştir. Yunanlıların musikiye ait eserlerini uzun müddet tetkik etmiş olan meşhur Türk nazariyecisi Fârabî (IX. asır) bu "Ayrık İhtişamlı Sistem" veya birleşik sistem denilen diziyi, Doğu musikisinin temeli olarak kabul eylemiştir. Keza bu dizi Türklere ve İranlılara da aittir (Rauf Yekta, 1986: 35).

ve zevki ile kaleme alınan eserlerin Batı nota yazım sistemine aktarılması ve icra edilebilmesi müziğin evrenselliğinin göstergesidir.

Tiyatro bölümünde olduğu gibi musiki bölümünde de fotoğraflara geniş yer verilmiştir. Biyografisi verilen sanatçı ve musiki eğitimi veren hocaların fotoğrafları ve kısa künyelerine yer verilmiştir. Türk Musiki hayatında kapsamlı çalışmalarıyla önemli bir yere sahip olan Rauf Yekta'nın Türk musikisinin Batılılaşma sürecinde yaşanan sorunlara değindiği yazılarında konuya bakış açısını ve önerilerini *Musavver Hâle*'de görmek mümkündür.

Edebiyat: Derginin edebî cephesini çoğunlukla Fecr-i Âtî mensuplarının edebî tenkit, mesure/mensur şiir, hikâye, mektup gibi türlerde verdikleri kalem ürünlerinin oluşturmaktadır. Dönem edebiyatında mesure/mensur şiir in diğer türlerden daha fazla ilgi gördüğünü söylemek mümkündür. Dergide “Mensur Şiirler” başlığı altında “Pervane” (Mehmet Rauf), “Soba” (Refik Halid), “Takazâ-yı Leyâl” (Fehmi Razi), “Manisa Dağı” (Yakup Kadri), “Zehrlere” (Fehmi Razi) başlıklı beş mensur şiir yer almaktadır. “Measure” ya da “mensur şiir” açıklamasıyla yayımlanan eserlerden Manisa Dağı, Soba ve Takazâ-yı Leyâl, küçük hikâye hacmindedir. “Manisa Dağı” ve “Soba” adlı mensur şiirlerde canlılara ait özelliklerle cansız varlık tasviri yapılmaktadır. 21 Kânûnisanî 1325 tarihinde Manisa’da kaleme aldığı mensur şiirde, Yakup Kadri gördüğü dağı korkunç bir canlıya benzetirken, Refik Halid sobayı file benzetmektedir. Fehmi Razi'nin “Zehrlere” adlı mensur eserinde yakalandığı frengi hastalığı yüzünden hayatını kaybeden Şadan karakterinin yaşam tarzı eleştirilmektedir.

Tekazâ-yı Leyâl başlıklı şiirde şiirin öznesi, Şadan'ın yakın arkadaşısıdır. Şiirde, Şadan'ın kısa ömrü acıma duygusu uyandırırken, esas hissettirilmek istenen yaşam tarzına yönelik eleştiridir. Kaygusuz (2002: 46), Fehmi Razi hakkında şu bilgileri aktarmaktadır:

Fehmi Razi bazı geceler Beyoğlu'na çıkmağa üşenir, idarehanede yatar. Hayata çok haylaz ve derbeder idi. Bir daldan diğer dala sıçrar, hiçbir şeyde sebat edemez, onun için hiçbir işte de hakkıyla muvaffak olamazdı. Tahsili görgüden ibaretti. Ona mukabil daima yüksek mevzular, yüksek hülyalar peşinde koşardı. Lakin yazdıkları biraz deşilince sabun köpüğü gibi eriyiverir. Eserlerinin tenkide tahammülü yoktur.

“Zehrlere” şiirinin konusunu oluşturan yaşam tarzı ile yazarın “haylaz” ve “derbeder” hayatı benzerlik göstermesi açısından dikkat çekicidir.

Edebiyat dünyasında ün yapmış edebî şahsiyetlerin yaşadığı büyük aşkları ve aşkın eserlerine yansımaları konu edinen “Şairlerin Aşkı” başlıklı popüler yazı ile “Pervane” adlı mensur şiir Mehmet Rauf imzalı-

dır. “Pervane” adlı mensur şiir, Eski Türk Edebiyatı’nda pek çok örneği bulunan “şem ü pervane”¹¹ mazmununun hâkim olduğu bir mensur şiirdir. Pervane (kelebek) ateşin etrafında döndükçe ateşe biraz daha yaklaşır, ateşin cazibesine karşı koyamayan pervane yanarak can verir. Mehmet Rauf, şiirinde kelebeğin ateşe olan aşkını, insanın cazibesine kapıldığı arzu ve emellerin peşinde harcanan hayatlarla özdeşleştirmektedir. Kadın ateşe, erkek pervaneye benzetilmektedir. Şiirdeki karamsar ruh hâli Edebiyat-ı Cedîde şairinin ruh hâlini hatırlatmaktadır. Mehmet Rauf’un “Pervane” adlı mensur şiiri, hem geleneksel hem de Edebiyat-ı Cedîde şiirinin izlerini taşıması, Batılı şiirin geleneksel şiirle harmanlandığına bir örnektir.

“Ma’bed-i Harâb” ve “Efes” adlı iki şiir Ömer Seyfettin imzalıdır. Milli Edebiyat Hareketinin öncü isimleri arasında yer alan ve daha çok hikâyeciliği ile ön plana çıkan Ömer Seyfettin’in ilk kalem ürünleri şiirleridir. Bahsi geçen şiirler aruz ölçüsü ve sone tarzıyla yazılmıştır.¹² Şiirlerin kelime kadrosu ve karamsar ruh hali Edebiyat-ı Cedîde’nin Fecr-i Âtî topluluğuna mirası gibidir. Bu edebî zevki en iyi örneklendirebilecek metinlerden olan “Ma’bed-i Harâb” şiirinin ilk dördlüğü şöyledir:

*Örterken arz-ı hilkatın ilk leyl-i mümtedî
Mechûle vehm ü cehl¹³ ile şekl-i- bî-vücûd
İbdâ’ eden zekâ; geçen â’sâr için, anûd
Bir i’tikâd-ı muzlime yaptı bu mâbedi
(S. 1, s. 2)*

“Efes” adlı şiirin atmosferi de “Ma’bed-i Harâb” şiiri gibi umutsuz ve karamsardır. İnanma kelimesinin sık sık tekrarlandığı şiirin son üç dizesi şu şekildedir:

*İnanma, işte nasîbin ölüm ve nisyândır,
İnanma, çünkü hakâyık da hep yalandır;
Bu kâinât bütün bir tebeddül-i ebedî!
(S. 2, s. 2)*

Ömer Seyfettin, kaleme aldığı bu şiirlerden yaklaşık bir yıl sonra Yeni Lisan Hareketi’nin öncü isimlerinden biri olarak toplumcu sanat anlayışıyla yayın faaliyetlerini sürdürecektir.

¹¹ Pervane (pervane) f.i. Geceleyin ışığın çevresinde görülen küçük kelebek. Divân şiirinde âşığı temsil eder. Pervane mum’a (şem) âşık olarak kabul edilir. Eskiden, geceleyin mum ışığında iş görülürdü. Şairler de mum ışığında şiir yazarken hemen yakınlarında bulunan bu kelebekleri şiirlerine konu edinmişlerdir. (Pala, 2010:33/495-497)

¹² Ömer Seyfettin’in bu şiirleri için bk. “Şair Ömer Seyfettin Bütün Şiirleriyle”, (Polat, 2017: 41).

¹³ Bahçe’de “cehl ü vehm” şeklinde ifade edilmiştir. *Bahçe*, Yıl. 1, S. 45, 30 Haziran 1325 [13 Temmuz 1909], s. 295.

II. Meşrutiyet’in ilanıyla birlikte basın hayatında sansür uygulaması kaldırılmıştır.¹⁴ Mâzîden Âtiye olarak ayrılan bölümde “Kable’l-inkılâb” başlıklı manzum mektup, II. Abdülhamid ve dönemini eleştiren sansürsüz yayımın örneklerinden biridir. Mehmed Galib imzalı mektubun başında yer alan açıklama şu şekildedir: “*Bu manzûm mektûb devr-i istibdâdda Anadolu asâkirine tevzî’ olunmak üzere tertîb edilmiştir ki üslûbundaki metanetine ve sehl-i mümteni kabîlinde olan kat’iyyet ve selâsetine mebni maa’l-iftihâr derç ettik*” (sayı: 3, s.7).

“Peşrev” ve “Yüz Görümlüğü” başlığı altında yayımlanan şiirler Celis¹⁵e aittir. Celis, Edebiyat dünyasına Baha Tevfik sayesinde girmiş, Tevfik Fikret’in övgüsüne mazhar olmuş bir şairdir (Kolcu, 2018; 110). Baha Tevfik ve Celis yeni ve kapsamlı bir sanat dergisi olması beklenen *Musavver Hâle*’de de birliktedirler. “O küçük şaireye” hitaben yazılmış olan “Peşrev” nesrin konusunun içtimai (toplumsal) olması gerektiğini savunan bir kadın şaire karşı yazıldığı şiirin başında “O Küçük Şaireye” ve şiir içinde “Küçük Hanım” şeklindeki hitabı bu durumu doğrulamaktadır. “Yüz Görümlüğü” ise toplumda, düğün sonrası damadın geline yüz görümlüğü adı altında ziynet eşyası hediye etme geleneğine karşı bir eleştiri niteliğindedir.

Dergide yer alan diğer yedi şiir “Bir Albüm İçin” (Recaizade M. Ekrem), “Anadolu ihtisâsâtı: HarmanYerinde Mehtâb”, “Mâziye Âid” (Mehmet Sadi), “Peşrev”, “Yüz Görümlüğü” (Celis), “Hiçîye Doğru” A[hmet]. Rıfkı, “Eski Bir Tarza Bir Libâs-ı Nevîn” (Fâik Ali) imzalıdır.

Cevdet Ma’şûk, *Osmânî Edebiyyât-ı Hâzıra* yazısında Tanzi-mat’tan o güne kadar edebiyat hayatına genel bir bakış sunarak Ömer Seyfettin, Sadi Bey, E(lif) Refik, Baha Tevfik gibi isimlerin kısa özgeçmişleriyle sanatçı kişiliklerine değinmektedir. Yazının dikkat çeken kısmı ise Fecr-i Âtî cemiyetinin sembolizm buhranı içinde kıvrandığını dile getirmesidir. Bu çıkışın yeni topluluğa yapılan ilk eleştirilerden biri olduğunu söylemek mümkündür.

Yakup Kadri’nin “Yalnız Kalmak Korkusu”, Refik Halid’in “Cer Hocası” adlı hikâyeleri de dergide dikkat çeken metinlerdir. “Yalnız Kalmak Korkusu”, Macit’in psikolojik sorunları üzerine yaşadıklarını,

¹⁴ Sansürün Kaldırılışı (24 Temmuz 1908). Sansür, 24 Temmuz günü yani II. Meşrutiyetin ilanının ertesi günü, iki gazetenin sahiplerinin (İkdam sahibi Ahmet Cevdet Oran ile Sabah sahibi Mihran Efendi) kendi aralarında, gazete provalarını sansür için göndermemekte anlaşmalarından ve gelen sansür memurlarına, “*Gazeteler hürdür artık. Sansür yasaktır. Gazeteleri sansür etmeye kalkmak ağır bir suçtur.*” demelerinden sonra hukuken değil ama fiilen kalkmış; 25 Temmuz 1908 sabahı gazeteler yıllardan beri ilk olarak sansürsüz yayımlanmıştır (Girgin, 2009: 75).

¹⁵ Celis’in hayatı ve şiirleri hakkında ayrıntılı bilgi için Ali İhsan Kolcu’nun “Edebiyat Tarihinde Unutulmuş Bir Şair: Celis” başlıklı makalesine bakılabilir (2018: 107-116).

“Cer Hocası”; Mekteb-i Mülkiye mezunu Asım’ın, II. Meşrutiyet’in ilanından sonra işten çıkarılması etrafında gelişen olayları konu edinmektedir. Macit, bireyi ve sorunlarını; Asım, toplumsal değişimlerin birey üzerinde etkilerini temsil eden iki farklı hikâyeye kişisidir. Yakup Kadri ve Refik Halid, Fecr-i Âtî topluluğu mensubu olmakla birlikte yollarına farklı sanat anlayışlarıyla devam edeceklerdir. Yakup Kadri çok kısa süren Nev-Yunanîlik deneyiminin ardından Milli Edebiyat Hareketine yönelecektir.

Moda: Dergi muhtevasını oluşturan dört başlıktan biri de moda konusudur. Osmanlı’da modernleşme, Tanzimat’la birlikte Batı kültür ve sanat hayatının örnek alınmasıyla başlayan ve II. Meşrutiyet’in ilanı ile ivme kazanan bir süreçtir. Batılı yaşam tarzını örnek alarak Osmanlı toplumunda gerçekleşen değişim, moda kavramını da beraberinde getirmiştir. Moda, sosyal yaşamın her alanına tesis edilmek istense de en çok kadın giyim kuşamında etkili olmuştur. Dolayısıyla *Musavver Hâle*, moda konusunda kadın okuyucu kitlesini hedef almak istese de bahsi geçen moda bölümü birkaç görselden ibarettir. Görseller Batılı modern kadının sosyal hayatını yansıtmaktadır. Görselde yer alan kıyafete ait birkaç cümle dışında moda konusunda kaleme alınmış bir yazı bulunmamaktadır.

Musavver Hâle dört ana başlık altında yaptığı yayın faaliyetine ilave olarak fikri ve sosyal konulara da yer vermektedir. Baha Tevfik, edebiyat tarihinde felsefe ve sosyoloji konularında yazdığı yazıları ile tanınmaktadır.

Baha Tevfik, özellikle II. Meşrutiyet döneminde Türkiye çapında ün kazanmış İzmirli bir yazar ve felsefecidir. Kısa hayatına rağmen birçok kimseyi etkileyen eser ve fikirleriyle o, Tanzimat devrinde yetişmiş Beşir Fuat’tan sonra Meşrutiyet’in en dikkat çekici materyalist ve pozitivist fikir adamlarındandır. Felsefeciliğinin yanı sıra ayrıca dikkate değer bir dilci ve edebiyatçı tarafı da vardır (Huyugüzel, 2009: 84).

Kısa ömrüne sığdırdığı eserleri ve gazete sütunlarında yer alan yazıları arasında *Musavver Hâle*’de yayımlanan *Mesele-i Vicdan* ve *Manlık Yoktur* başlığı altında iki düşünce yazısı bulunmaktadır.

Baha Tevfik, “âhlâk yoktur, bütün âmâl-i beşer psikoloji ile ölçülür” cümlesiyle başladığı “Mesele-i Vicdan” yazısında, ahlak üzerine düşüncelerini dile getirmektedir. Ona göre ahlak kötü olandan iyiyi, yanlış olandan doğruyu ayırt edebilme, iyi ve doğru olanı yaşamın her alanında kullanabilme şeklinde tanımlamaktadır. Hayat tecrübelerinin ahlaki değerleri şekillendirdiğine dikkat çeken yazar ahlak konusunu daha sonraki çalışmalarında hassasiyetle ilişkilendirmektedir. “...eski ahlakın kaynağının hassasiyet olduğunu söyler ve geniş bir şekilde hassasiyetin ne olduğu meselesi üzerinde durur” (Bağcı, 1996: 147). Baha Tevfik, felsefi

ve sosyoloji üzerine tercüme ve telif eserlerinde ahlak konusunu kapsamlı bir biçimde ele almaktadır¹⁶. “Mantık Yoktur” yazısında ise, yazılarının ancak belli bir eğitim ve hayat tecrübesine sahip olanların anlayabileceğini vurgulaması okurlarına uyarı ve eleştiri niteliğindedir. “Mantık Yoktur” başlıklı yazısında bu eleştirisinde haklılığının ispatı olarak genç bir şair ile “Ahlak” konulu yazı hakkında aralarında geçen diyalogu şu şekilde aktarmaktadır: “- *Sizi olanca samîmiyetimle tebrik ederim kardeşim. Ben Ahlâkın cidden gayr-ı mevcûd olduğuna Mekteb-i Rüşdiye’de iken kaildim. Şimdi dahâ ziyâde anladım ve o kadar ahlâksızım ki...*” Baha Tevfik’in ahlak felsefesi üzerine kaleme aldığı yazıya “Ahlak Yoktur” başlığı ile yayımlaması ve müphem bir dil kullanması, genç şairin kendini ahlaksız olarak nitelenmesine neden olmuştur. Baha Tevfik, daima muhalif tavrılıdır. Ahlak kavramı karşısındaki tavrını, “Edebiyat Kat’iyyen Muzırdır”¹⁷ başlıklı yazısında da sürdürür. Baha Tevfik, bundan sonra kaleme alacağı yazılarda daha anlaşılır ve sade bir dil kullanacağını belirterek kendisini de eleştirmekten çekinmemektedir (s. 3, s. 2). Bu, yeni lisan hareketinden önce sadeleşmeyi savunma anlamına gelmektedir. Nitekim Ömer Seyfettin, yeni lisan esaslarını ilk önce Baha Tevfik’in kabullendiğini ifade etmektedir. (Polat, 2016: 38). Baha Tevfik döneminde olduğu gibi edebî tenkit ve sosyal konulu yazılarıyla *Musavver Hâle*’de etkin bir isimdir.

Musavver Hâle’nin fen bilimlerine ait tek makalesi yer sarsıntılarını konu edinen “Fenn-i Makâle: Tezelzülât-ı Arziyye” (s. 1, s. 32) başlıklı yazıdır. Yazı, Üsküdar İdadisi Hükümet Muallimi Tevfik imzalıdır.

Sonuç

II. Meşrutiyet dönemi basın ve sanat hayatı ortamında yayım faaliyetine başlayan *Musavver Hâle*’nin ömrü üç sayıdır. II. Meşrutiyet’in ilanı ile toplumda yaşanan hürriyet ortamı, basın hayatında kontrolsüz özgürlüğe dönüşmüştür. Sansürsüz yayım yapmaya başlayan gazete ve dergilerin siyasi otoriteye karşı ağır eleştirileri, imtiyaz almada sağlanan kolaylık, Meşrutiyet’in beraberinde getirdiği hürriyet, eşitlik gibi kavramlar üzerine süreli yayınlarda coşkulu yazıların yer alması, halkın süreli yayınlara ilgisinin artması Meşrutiyet’in ilanının basın hayatına yansımalarıdır. Bu toplumsal kargaşanın sanat dünyasına yansımalarını günümüze taşıyan süreli yayınlardan biri de *Musavver Hâle*’dir. Osmanlı’da sanat, Batı’yı örnek alarak inşa edilmek istenen modern hayatın önemli bir cephesidir. Bu cephede, sanat dergisi kimliğiyle topluma hizmet etmeyi amaçlayan derginin tenkit yazılarında ortak konu toplumun sanata olan tutumudur. Hem toplumun hem de sanat camiasının eksiklikleri üzerinde

¹⁶ Baha Tevfik ve eserleri hakkında ayrıntılı bilgi için (Bağcı, 1996: 147).

¹⁷ Baha Tevfik’in “Edebiyat Kat’iyyen Muzırdır” başlıklı yazısı için “Teceddüd-i İlmî ve Edebî”, İstanbul., 1327/1911, s. 112-133.

durulsa da bu yazıların ortak görüşü toplumun istenilen kültür ve sanat düzeyine ulaşamadığı şeklindedir. Batı kültür ve sanatı örnek alınarak tesis edilmek istenen sanat anlayışını topluma kabul ettirmek, sevdirmek ve en önemlisi öğretmek sanat camiasının hedefidir. Gazete ve dergiler, sanat camiasını toplumla buluşturma görevini üstlenmişlerdir. Özellikle edebî şahsiyetler basına ihtiyaç duymuşlardır.

Dönemin edebiyat sahasında yaşanan sorunlar ise Edebiyat-ı Cedîde topluluğunun dağılmasının ardından meydana gelen boşluk, nitelikli edebî eserlerin üretilmemesi şeklinde özetlenebilir. Bu sorunlar etrafında edebî toplantılar yapan bir grup şair ve yazar aynı zamanda *Musavver Hâle*'de yayım faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu toplantıların nihai sonucu II. Meşrutiyet döneminin ilk edebî topluluğu Fecr-i Âtî'nin kurulmasıdır. Fecr-i Âtî topluluğu, "sanat şahsî ve muhteremdir" görüşü etrafında edebiyatı bilimsel bir zeminde tekrar yapılandırmayı hedeflemektedirler. *Musavver Hâle*, topluluğun bir araya gelmesi ile Fecr-i Âtî Encümen-i Edebîsi Beyannamesi'ni kamuoyuna sunması arasında geçiş döneminin edebî manzarasını yansıtmaktadır. Dönem edebiyatında tiyatro ve mensur şiir önem kazanan iki edebî türdür. Bu iki türde kaleme alınan eserler aynı zamanda derginin tiyatro ve edebiyat bölümünde önemli yer teşkil etmektedir. Sanat dergisi kimliğiyle sanatın farklı dallarına hizmet etmeyi amaçlayan derginin öne çıkan özelliği yeni kurulan edebî topluluğu destekleyen tavrıdır. Topluluğun beyannamesinde imzası bulunan Şahabettin Süleyman, Yakup Kadri, Refik Halid, Faik Ali, Müfit Ratip, Celal Sahir ve Tahsin Nihad *Musavver Hâle*'de dikkat çeken isimlerdir.

Derginin musiki bölümünde Rauf Yekta Bey'in etkin olduğu görülmektedir. Musiki alanında kapsamlı çalışmaları ile günümüz Türk musikisinin temellerini atan Rauf Yekta Bey'in, *Musavver Hâle*'de yer alan tenkit yazıları dönemin musiki hayatının izlerini taşımaktadır. Dönem musikisi ve toplumun musiki zevki ve bilgisi hakkında görüşlerini aktardığı yazılar Türk musiki tarihine kaynak niteliğindedir. Aynı zamanda Batı nota sistemi ile yayımlanan eserlere geniş yer verildiği görülmektedir.

Musavver Hâle, sanatın farklı dallarına ait tarihsel bilgileri, sanat gündemini zengin görselleri ile kendini "Hâle bir kütüphanedir" cümlesiyle tanımlarken, toplumsal kaosun yaşandığı tarihlerde başarılı olamamıştır.

Sürelî yayınlar tarihe tanıklık eden ve günümüze ulaşan önemli kaynaklardan biridir. II. Meşrutiyet dönemi ise Türk toplumunu derinden etkileyen tarihsel bir evredir. *Musavver Hâle* üç sayılık kısa ömrü ile bu dönemin ilk yıllarına ait basın ve sanat hayatı hakkında günümüz çalışmalarına kaynak olabilecek niteliktedir.

KAYNAKLAR

- BAĞCI, Rıza (1996), *Baha Tevfik'in Hayatı Edebî ve Felsefî Eserleri Üzerinde Bir Araştırma*, Kaynak Yay., İzmir.
- DEVELİOĞLU, Ferit (1993). *Osmanlıca Türkçe Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- GİRGİN, Atilla (2009). *Türkiye'de Yerel Basın*, Der Yay., İstanbul.
- HUYUGÜZEL, Ömer F. (2000), *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.
- KAYGUSUZ, Bezmi N. (2002), *Bir Roman Gibi*, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay., İzmir.
- KOLCU, Ali İ. (2018). “Edebiyat Tarihinde Unutulmuş Bir Şair: Celis”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 44, s. 107-134.
- MÜCELLİDOĞLU ÇANKAYA, A. (1968-1969), *Yeni Mülkiye Târîhi ve Mülkiyeliler*, Mars Mat., Ankara.
- PALA, İskender (1989), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Cilt II*. Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, s. 200.
- POLAT, Nâzım H. (2005), *Rûbab Mecmuası ve II. Meşrutiyet Dönemi Türk Kültür Hayatı, Edebiyat Hayatı*, Akçağ Yay., Ankara.
- POLAT, Nazım H. (2017), *Şair Ömer Seyfettin Bütün Şiirleriyle*, (2. Baskı) Türk Dil Kurumu Yay., Ankara.
- POLAT, Nazım H. (2016), *Ömer Seyfettin Bütün Nesirleri (Fıkralar, Makaleler, Mektuplar ve Çeviriler)*, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara.
- Rauf Yekta, (1986), *Türk Musikisi* (Haz. Orhan Nasuhioğlu). Pan Yay., İstanbul.
- Yiğit, A., Tunçel, H. (2017), 100. *Yılında Türkiye'de Coğrafyacılar Türkiye Coğrafyacı Biyografileri (1915-2015)*, Türk Coğrafya Kurumları Yay., S. 8, Bilecik.

<http://www.salom.com.tr/arsiv/haber> (Erişim: 1 Mart 2019)

EK**Sayı 1, Kânûnevvel 1325/ Zi'l-ka'de 1327 [Aralık 1909]**

- Hâle, “Kâriîn-i Kirâma”, s. 1. (hitap)
- Ömer Seyfettin, “Ma’bed-i Harâb”, s. 2. (şiiir)
- Mehmed Raûf, “Pervâne”, s. 2 (mensur)
- Mehmed Raûf, “Şâirlerin Aşkı”, s. 3, 4, 5. (nesir)
- B[aha]. T[evfik]., “Fantaziye, Biraz Fizyonomi”, (nesir) s. 6.
- Moda: Büyük Salonlara Mahsûs Gece Elbisesi”, s. 6 (resim)
- Raûf Yektâ, “Târîh-i Mûsikî -1- Alafranga Mûsikî”, s. 7, 8, 9. (nesir),
- “Mûsikî-i Osmânî Hey’eti Mektebi”, s. 9. (resim)
- Raûf Yektâ, “Neşîde-i Tebrîkiyye Güftesi”, s. 10. (şiiir)
- “Sultân Mehmed Hân Hâmis Hazretleri, S. I. Le Sultan Mehmed V”, s. 10. (resim)
- Raûf Yektâ, “Neşîde-i Tebrîkiyye Güftesi’dir”, s. 10. (nota dizilimi)
- İmzasız, “Millî İngiliz Mârşı Güftesinin Nesren Tercümesi”, s. 11. (tercüme-marş)
- “İngiliz Kralı Haşmetleri Edvard Hazretleri Le Roi Edvard VII”, s. 11. (resim)

- “Millî İngiliz Mârşı Güftesi”, s. 11. (nota dizilimi, Parolest et musique de Henry Carey)
- İsmail Hakkı Bey, “Musavver Hâle Gazetesine”, s.12. (açıklama)
- “Sultân Beyazıt Hân Sâni Hazretleri- S. M. I. Le sultan Bayazit”, s. 12. (resim)
- İsmail Hakkı Bey, “Sultân Beyazıt Hân Velî Hazretleri, EvicPeşrevî” s.12,13. (nota dizilimi)
- İsmail Hakkı Bey, “Sultân Beyazıt Hân Velî Hazretleri, Evic Sâz Semâisi”, s. 14. nota dizilimi)
- Raûf Yektâ, “Tercüme-i Ahvâl-Zekâi Dede”, s.14,15. (nesir)
- “Donanmâ-yı Osmânî Mârşı”, s. 16. (nota dizilimi-resim)
- Raûf Yektâ, “Tenkîdât-ı Mûsikî”, s. 17, 18, 19. (nesir)
- “Mûsikî-i Osmânî Mektebi Ders Nâzırı ve Hey’et-i umûmiyye Muallimi İsmail Hakkı Bey- Compositeur ture”, s. 17. (resim)
- “Mûsikî-i Tefeyyüz Sâz ve Nota Muallimi Ahmed İlhâmi Efendi”, s. 17. (resim)
- “Mûsikî-i Osmânî Mektebi Müdîri İsmail Bey-Violoniste ture”, s.18. (resim)
- “Mûsikî-i Osmânî Mektebi Tabîb-i Husûsî Zühdü Bey”, s. 18. (resim)
- “Darü’l-Mûsikî-i Osmanî Cemiyyeti Sandûk-kârî Hâfiz Âşir Efendi”, s. 19. (resim)
- Cevdet Ma’şûk, “Tiyatro, Piyeslerde Mevzû”, s. 20, 21, 22. (nesir)
- Cevdet Ma’şûk, “Tiyatro, Piyeslerde Mevzû”, s. 21. (resim)
- Meşhur aktrisler: Madam Sarah Bernardt ve bazı mühim rolleri Mme. SARAH BERNARDT), s. 21. (resim)
- Meşhur aktristiler: Madam Régina Badet, Mme RÉGINA BADET”, s. 21. (resim)
- Meşhur aktrisler: Madam Felia Lit Vinne Mme FELIA LIT VINNE), s. 22 (resim)
- İmzasız, “Paris Şanoleri: Tiyatro Sara Bernardt” (resim), s. 23. (resim),
- “Meşhur aktrisler: İtalyanın En Güzel Kadını Madam Lina Cavalierie Mme. LINA CAVALIERIE”, s. 23. (resim)
- “Meşhur aktristiler: Madam Réjane, Mme. RÉJANE”, s. 23. (resim),
- “La Veuve Joyeuse”, s. 24. (açıklama-resim)
- “La Veuve Joyeuse Mesrûr Dul, (nesir) s. 24.
- “Matmazel Aram Chenale Mme. A. M. Chenale”, s. 24. (resim)
- Bahâ Tevfik, “Musâhabe-i Edebiyye, Edebiyyâtımız”, s. 25,26. (nesir)
- “Darü’l-Mûsikî- Osmânî cemiyyeti a’zâsından Kemânî Krikor Efendi”, s. 26. (resim)
- “Esâtize-i Mûsikîşinâsânededen Kânûnî Hâcî Ârif Bey”, s. 26. (resim)
- Yakup Kadri [Karaosmanoğlu], “Küçük Hikâye: Yalnız Kalmak Korkusu” s. 27, 28, 29, 30. (küçük hikâye)
- “Modas”, s. 27. (resim)
- “La Mode Des Jeunes Filles”, s. 28. (resim)
- “Meşhûr aktirisler: Suare Tuvaleti, Madam Simon Magda Mme. SİMON MAGDA”, 29. (resim)
- “İngiliz Marşı”, s. 31. (nesir)
- Mehmed Raûf, Şehâbettin Süleymân, Bahâ Tevfik, Celâl Sâhir, Müfid Râtib, Hüseyin Nâhîd, Refik Hâlid, “Sanatkârlarımız Herkes Ne diyor”, s. 31. (nesir)

- “Enri Ferman ve Teyyaresi, M. FARMAN et son dirigeable”, s. 32. (resim)
- “Amerikalı M y  Curtis ve Teyyaresi M, Curtis et son dirigeable”, s. 32. (resim)
- Tevfik, “Fenn-i Mak le: Tezelz l t-ı arziyye”, s. 32. (nesir)
- “Gençlik Kuvvetinizi İster misiniz?”, s. 33. (reklam)
- “Raks Muallimi Joseph Phesaleti”, s. 33. (reklam)
- “ 1. 1. Şipigel En B y k Moda Mağazası”, s. 33. (reklam)
- “Berliç Mektebi”, s. 33. (reklam),
- “Kiserna Maden suyu”, s. 33. (reklam)
- İmzasız, “Doktor Savciyan”, s. 33. (reklam)
- İmzasız, “Doktor Dimopoulos ve Papadopoulos Emr z-ı D hiliyye ve Z hrevi Ted v -h nesi”, s. 33. (reklam)
- “Balık Yağlarının En A’l sı”, s. 33. (reklam)
- “Lastik Meselesi”, s. 34. (reklam)
- “Ona da  are Bulundu”, s. 34. (reklam)
- “Başlıca Satılık Mahaller”, s.34. (reklam)
- “Bafra sigara k ğıdı”, s. 34. (reklam)

Sayı 2, K n ms n  1325/ Muharrem 1327 [Ocak 1910]

- “2 Numaralı H le’nin M nderic ti”, s. 1. (içindeliker)
- İmzasız, “Gelecek N shamızda”, s. 1. (duyuru)
- S[ad] Vicd n , “H le’ye Hed ye”, s. 1. (duyuru)
- İmzasız, “Ders adet ve taşrada gazetemizin başlıca satış mahalleri”, s. 1. (duyuru)
- Musavver, “L t f-i H ca Nasredd n”, (duyuru), s. 1. (duyuru)
- “Raymond Poincar ”, s. 2. (resim)
- Bah  Tevfik, “Mus habe: Mes’ele-i Vicd n”, s. 2, 3, 4. (nesir)
-  mer Seyfettin, “Efes”, s. 2. (şiiir)
- Mehmet Sad , “M z ye  id”, s. 2. (şiiir)
- “Muharrirler Yekdiğeri Hakkında Ne Diyor?: Fran ois Copp e”, s. 5. (nesir)
- “B y k Muharrirler, Auteurs c l bres”, s. 5,6. (resim)
- İmzasız, “Muharrirler Yekdiğeri Hakkında Ne Diyor?: Guy de Maupassant”, s. 6. (nesir)
- İmzasız, “Muharrirler Yekdiğeri Hakkında Ne Diyor?: Marcel Provence”, s. 7. (nesir)
- İmzasız, “Muharrirler Yekdiğeri Hakkında Ne Diyor?:Gustave Flaubert”, s. 7. (nesir)
- “İsmail Saf  Merh m”, s. 7. (resim)
- Cel s, “Peşrev” (şiiir), s. 8, 9. (şiiir)
- “Bir senedir şehrimizde icr -yı lu’biyy t eden meşhur kantocu ve tokatçı madam m sy  Nuel de zanj”, s. 8. (resim)
- “B y k Şant z Madmazal Eud” s. 9. (resim)
- “Meşh r Ressam Raffaello”, s. 9. (resim)
- “Madam Poti”, s. 9. (resim)
- Şeh bettin S leym n, “Tekell m-i Hik ye: Kırık Mahfaza”, s. 10, 11, 12, 13, 14, 15.” (Piyes)
- Cevdet Ma’s k [Taylan], “Tiyatro, Piyeslerde  sl b”, s. 16, 17. (nesir)
- “Japon İmparatoru Hito, Japon Marşı”, s. 18. (resim ve nota)

- “Cücelerden Müteşekkil Bir Bando, Un pantoir composé des nains”, s. 18. (resim)
- Ahmedü’lhâmî Efendi, “On Temmuz Şecâat Mârşî”, s. 19.
- Ekrem Bey, “Âsâr-ı Cedîde-i Mûsikî, Dilkeş-Hâverân Şarkısı” (nota, Mûsikî-i Osmânî Mektebi Muallimlerinden Üdî Ekrem Bey’in Dilkeş-Hâverân Şarkısı), s. 20.
- B[aha].T[evfik]., “Artistler Ne Kadar Kazanıyor”, s. 21, 22, 23. (nesir)
- “Nây-zen-i Şehir Yusuf Paşa Merhûm”, s. 22. (resim)
- “Sultân Azîz Merhûm”, s. 22. (resim)
- “Nây-zen Azîz Dede Merhûm”, s. 22. (resim),
- “Meşhûr Artistler: “Sağdan sola” Madmazel Luvallière Mösyö Dansées Mösyö Delmas Les artistes célèbres” (resim), s. 24.
- Fehmî Râcî, “Bir Mensûre, Tekazâ-yı Leyâl”, s. 24, 25. (measure)
- “Féraud, Féraud, Meşhûr Artistler Madmazel Robine Mme ROBINE”, s. 25. (resim)
- İmzasız, “Féraud” (nesir), s. 25. (nesir)
- Fâik Sabrî [Duran], “Paris’den Mektûblar”, s. 26, 27, 28. (nesir)
- “Meşhûr Artistler: Mösyö Victor Henry ve dansözleri “Chaz Moximes” oyununda M. VICTOR HENTY et ses danseuses chans ie “Chaz Moximes”, s. 26. (resim)
- “Paris Şanoleri”, s. 27. (resim)
- “Levha, Mest-i Mûsikî Effet de la musique un réve meladient”, s. 28. (resim)
- “İhtâr, Musavver Muhît, Resimli Roman Mecmûaları Abonelerine”, s. 28. (duyuru)
- “Meşhûr Artistler: Van Dyck, dans la Valkyrie”, s. 28. (resim)
- “Moda, Suare Tuvaleti, Meşhûr Artistler: Madmazel Magda Simon M^{le} MAGDA SIMON”, s. 29. (resim)
- “Moda: Gayet Bâhâlı bir Manto, Modes-Manteau de jour”, s. 29. (resim)
- “El İşleri, QUELQUE BRODURES”, s. 29. (resim)
- Bahâ Tevfik”, “Tiyatro Tenkîdâtı: *Celâleddin Harzemşâh*”, s. 30, 31, 32. (nesir)
- “Mimikler Quelques Mimipues”, s. 30. (resim)
- “Son Moda Korsajlar, les robes”, s. 31. (resim)
- “Son Moda Fistânlar, les corsages”, s. 31. (resim)
- Kongo Kâşiflerinden Bir Kadın” (resim), s. 32. (resim)
- “Kutub Kâşiflerinden Peary ve Cook”, s. 32. (resim),
- “Gençlik Kuvvetinizi İster misiniz?”, s. 33. (reklam)
- “Fouyer á l’Ecole” Gazetesi, Edbî, Fennî, Felsefî Musavver Mecmûa”, s. 33. (reklam)
- “Singer”, s. 33. (reklam),
- “Berliç Mektebi”, s. 33. (reklam)
- “Kiserna” (reklam), s. 33. (reklam)
- “Doktor Savciyan”, s. 33. (reklam)
- “Mösyö Guldenburg Kemân, Mandolin Muallimi”, s. 33. (reklam)
- “Balık Yağlarının En A’lâsı”, s. 33. (reklam)
- “Lastik Meselesi”, s. 34. (reklam)
- “Ona da Çare Bulundu”, s. 34. (reklam)
- “Başlıca Satılık Mahaller”, s.34. (reklam)
- “Bafra sigara kâğıdı”, s. 34. (reklam)

Sayı 3, Şubat 1325/ Safer1327 (1910)

- Celîle Hikmet, “Celîle Hikmet imzalı tablo” s. kapak. (resim)
- Recâizâde M. Ekrem “Bir Albüm İçin”, s. 1. (şiiir)
- Bahâ Tefvîk “Aylık Musâhabe, Mantık Yoktur!”, s. 2, 3, 4, 5. (nesir)
- “Bahâ Tefvîk Béha Tefvîk Bey notre Rédactenr en-chef”, s. 2. (resim)
- “Nîm Nigâh Les yeux d’Argus”, s. 4. (resim)
- B[aha]. T[efvîk]., “Hâmiş”, s. 5. (açıklama)
- Cevdet Ma’şûk [Taylan], “Tedkîkât ve Tenkîdât-ı Edebiyye, Osmânî Edebiyyât-ı Hâzıra”, s. 5, 6. (nesir)
- “Cevdet Mâ’şûk Bey, Djevdet Machouk bey notre gégrant-responsable”, s. 5. (resim)
- “Muâvinin-i Tahrîriyyemizden Ömer Seyfeddin Bey, Omer Seifeddin bey”, s. 6. (resim)
- “Musavver Meşhûr PierreLoti”, s. 6. (resim)
- Mehmed Gâlib, “Mâzîden Âtîye, Kable’l-inkîlâb”, s. 7. (manzum mektup)
- Fâik Âlî [Ozansoy], “Mâzîden Âtîye, Eski Bir Tarza Bir Libâs-ı Nevîn”, s. 7. (şiiir)
- Bir Heves-kâr, “Musâhabe-i Mûsikî, Türkçe Opera”, s. 8, 9, 10. (nesir)
- “Muharrîn-i Sanatkârâne ve Muâvinin-i Tahrîrimizden Mücâhid-i Hürriyet Hüayin Kâmî Bey, Husseîn kiami bey grand Patriote”, s. 8. (resim)
- “Muâvinin-iTahrîrimizden Celîs Bey Djélis bey”, s. 9. (resim)
- “Muâvinin-iTahrîrimizden A[hmet]. Rıfkı Bey A. Rifki bey”, s. 9. (resim)
- “Son Moda Kadın Kostümleri Modes pour les dames”, s. 10. (resim)
- Ercümen Ekrem[Talu], “Tenkîdât-ı Mûsikî, Vatan Şarkısı ve Beste-kârı”, s. 11. (nesir)
- “Muâvinin-iTahrîrimizden: Ercümen Ekrem Bey Erdjemend Ekrem Bey”, s. 11. (resim)
- “Beste- kâr-ı Şehîr Furlani”, s. 12. (resim)
- “Vatan Şarkısı Güfte: Recâizâde Ekrem Beste: Muallim Furlani”, s. 12.(şiiir)
- “Vatan Şarkısı” (nota), s. 12, 13.(nota)
- “Fransız Mârşı ve Fransa Reîsicumhûru Mösyö Arman Fallières”, s. 14. (nota)
- Refîk Hâlid [Karay] Bey “Küçük Hikâye, Cer Hocası”, s. 15, 16, 17, 18. (nesir)
- “Muâvinin-iTahrîrimizden: Refîk Hâlid Bey”, s. 15. (resim)
- Mehmed Sadî, “Şiirler, Anadolu İhtisâsâtı: Harman Yerde Mehtâb”, s. 18. (şiiir)
- A[hmet]. Rıfkı, “Hiçîye Doğru, Refîk Hâlid Bey’e”, s. 18,19. (şiiir)
- Celîs, “Yüz Görümlüğü”, s. 19. (şiiir),
- Refîk Hâlid [Karay], “Mensûr Şiirler, Soba”, s. 19. (mensûr şiiir)
- Kara Osmânzâde Yakûb Kadrî [Karaosmanoğlu], “Manisa Dağı”, s. 20. (mensûr şiiir)
- Şehâbeddîn Süleymân”, “Tiyatro, Tenkîdât-ı Temâşâ”, s. 20, 21, 22, 23. (nesir)
- “Muâvinin-i Tahrîriyyemizden “Fırtına” Muharriri Şehâbeddîn Süleymân, Chehabeddin Sulîman bey”, s. 21. (resim)
- “Memleketimizde San’at-ı Temâşâ, Burhâneddîn Bey ve Kumpanyası”, s. 23, 24. (nesir)

- Sherlock Holmes’de, Artiste Burhaniddin bey [Tepsi]”, s. 24. (resim)
- “Memleketimizde San’at-ı Temâşâ, Sûzân Hânım”, s. 24, 25, 26. (nesir)
- “Sûzân Hânım Tezer’de (Tezer) rolünde, Bûrhaneddîn Bey Hırsız’da”, s. 25. (resim)
- Fehmî Râzî “Mensûr, Bahâ Tefvîk’e, Zehrlere” (nesir), s. 26.
- “Muâvinin-i tahrîriyemizden Fehmî Râzî Bey” (resim), s. 26.
- Âsaf Nefî “Terâcim-i Ahvâl, “George Sand” (nesir), s. 26, 28, 29, 32.
- “Mlle Antoinette, Mll Zabelle, Mll Archalouïs, Chadi bey (Şâdî Bey), Selaheddin Bey, Medjdi bey (Mecdî Bey)”, s. 27. (resim)
- “Hüseyin Cevâd Bey, H. Djevad bey”, s. 28. (resim)
- “Meşhûr Artistlerimizden Tolayan Efendi”, s. 30, 31. (resim)
- “İyi Sâadetde Olsunlar!!... Bir Perde Komedi”, s. 32. (duyuru)
- “Hâle’nin Üçüncü numarasında neler var? 3 Numaralı hâle’nin mündericâtı”, s. 33. (açıklama)
- İmzasız, “Dârü’t-temsîl-i Osmânî”, s. 33. (duyuru)
- “Terakki Atölye, İstanbul’da Mevcûd Atölyelerin En Mükemmeli”, s. 33. (reklam)
- “Bafra sigara kâğıdı”, s. 33. (reklam)
- “İmzasız, “Hâle Bir Kütüphânedir: 1 numaralı Hâle’nin Mündericâtı”, s. 34. (açıklama)
- “İmzasız, “Hâle Bir Kütüphânedir: 2 numaralı Hâle’nin Mündericâtı”, s. 34. (açıklama)